

N. JUHÁSZ TAMÁS

Irodalmi „vér”-mágia

Baka L. Patrik *Vérbókrok* c. kötetéről

Van-e határ a szépirodalom és a populáris irodalom között, vagy ezeket a fogalmakat érdemes volna már elfelejteni? A kérdés bonyolult, ugyanis a kortárs irodalom olyan tendencia felé közelít, amely már összemossa a határokat, vagyis a szépirodalmi művek popularizálódnak, míg a populáris irodalom egyes zsánerei teljesen úgy viselkednek, mint a szépirodalmi szövegek. A határok összerosódása jelen bemutatandó kötetünknel is erős tényező. A kötet szövegei ugyanis szépirodalmi műgonddal vannak megírva, ugyanakkor a szerző populáris témákkal foglalkozik, vagy populáris elemeket használ fel, tesz rájuk utalásokat.

Baka L. Patrik legutóbbi kötete, amely novellákból és egy kisregényből áll, 2015-ben jelent meg a Szlovákiai Magyar Írók Társasága kiadásában. Ahogy a keménykötéses borító hátoldalán olvashatjuk: „A művek önállóan is olvashatóak, kompozíciójukból azonban kirajzolódik egy sajátos, izgalmas motívumokkal átszótt látásmód, melynek retorikai működését elsősorban a történelmi hagyomány, a populáris irodalom és a párhuzamos világok iránti érzékenység határozza meg.” E rövid összefoglaló elég pontosan megfogalmazza a kötetben található írások irányvonalát. Mielőtt azonban ebbe belemennénk, nézzük meg a kötet külsejét.

A borító dizájnja stílusosan fekete, a tábla alján vércseppek fröcs-csenését vélhetjük felfedezni. Egyetlen negatívum, amelyet fel lehet hozni a kiadvány dizájnjában, az a betűk színezése, erőteljesebb kiemelés kaphattak volna, így azonban nem nagyon ugranak ki a háttérből, sőt, mintha beleolvadnának. Ennek következtében, ha távolabbról néznénk, akkor csupán egy fekete kötetet látnánk (némi vörössel), így elveszítve azt a sajátosságot, amely kiemelhetné más kötetek közül – igaz, lehet, hogy pont ezért válna ki. Most pedig nézzük meg az egyes novellákat.

A kötet első novellája *A csempealkimista* címet kapta. A cím némiképp megtévesztő, ugyanis a hagyományos értelemben vett alkímia nincs jelen, azonban számunkra sokkal érdekesebbek a szövegben elrejtett utalások a vallásra, a vallások kialakulására, de a babona egyes elemei is feltűnnek, mint például a beszélő varjú. A babona szerint a varjúk azok az állatok, amelyek átkísérik a holtak szellemét a túlvilágra – a tévesen fordított *Holló* című filmben (The Crow) esetenként vissza is hozhatja őket. A novella befejezésénél nyer értelmet a címválasztás, ez esetben világossá válik, hogy mi az a „mágikus” eszköz, amelyről szó van, a korábbi felvezetéshez képest ez a motívum azonban demitizálja magát a tárgyat.

Beatrix a jeddi halmoknál, 2013

Az *In vino literatura* című novella nagyon jó példája annak, hogyan lehet ötvözni a klasszikus irodalmi utalásokat a modern populáris utalásokkal: a Gráltól kezdve, Akakij Akakijevicsen keresztül egészen a Harry Potterig. Bár ezeknek az utalásoknak látszólag nincs nagy szerepük, a kontextusban azonban igen jól megállják a helyüket, és több utat nyitnak a már említett alkotások felé, megtöbbszörözve az értelmezési tartományt – vagyis a hagyományokon keresztül akár meg is választhatjuk azt, hogy melyiknek engedünk nagyobb teret, de ugyanakkor összesítve is érdekes szemszöveget vázol fel, megtartva és egyben felrúgva a korábbi tradíciókat.

A harmadik novella, amely egyben a kötet címadója is, a *Vérbókok*. A történet három blokkból áll, az első egy detektív történetet meséli el, a második egy prostituált és egy zenész kapcsolatát mutatja be. Patrik a történet végére ügyesen fűzi össze ezeket a szálatokat, megidézve Thomas Harris munkáit, bár az erőteljes vizuális ábrázolást sokkal inkább másra vezeti ki. A harmadik blokk lényegében egy filozófiai eszmefuttatás, amelyet jobb lett volna kivágni a történetből, alakító szerepe ugyanis csekély, és a történetet figyelembe véve inkább oldja a feszültséget, semmint növeli azt. Ezt a harmadik blokkot folytatja a nyomozó története, amely ismétlésekkel erősíti a történet fő momentumát, de a harmadik blokknak köszönhetően a fokozás már nem működik olyan intenzitással. Mindettől eltekintve egy erős novellát olvashatunk.

Miért ne lehetne örökké karácsony? A cím részben ironikus, ugyanis egy szépirodalmi környezetbe helyezett detektívjellegű történetről van szó, és az egyik főszereplője egy tetem, amely összeköthető a halálon keresztül az elmúlással. Ugyancsak ezt a motívumot

erősíti a szöveg elején olvasható füstleírás, illetve az, hogy a tetemet folyamatosan hó lepi be, bármennyire is szándékoznak letisztítani. Bár nem egy derűs jellegű szövegről van szó, a szerző a végére ezt is feloldja egy furcsa csavarral, amely azonban már egy kissé kilógónak tűnhet, azonban ez a motívum megteremti a kapcsolatot a kötet többi novellájával.

A kötet következő darabja *A Tündérkirálynő*. A történet komolyan indít, egy kislány haldoklik, a szülei pedig orvostól orvosig hordják. Úgy vélem, ezt vagy ehhez hasonló momentumot már mindannyian megéltünk. Ilyenkor az ember szeretne bármibe belekapaszkodni, hogy bármilyen módon megmenthessük szeretteinket. A történet szereplői, a gyermek családtagjai sem tesznek másképp, mikor egy nap váratlan hívást kapnak, majd megjelenik egy boszorkány, aki megoldást kínál. Hőseink pedig útnak indulnak a „Kitagadott Túlvilágba”. A leírás bár nem túl részletező, azonban eléggé vizuális, hogy Tim Burton-i megoldással elképzelhessük ezt a túlvilági környezetet. Bár a befejezés keserűes, mégis a novellák közül talán ez vált a kedvencemmé.

A *Fekete öröm* című novella egy érdekes újraértelmezése a hagyományos légiós tematikájú történeteknek, ezúttal azonban sokkal komolyabb megközelítéssel. Ahogy a korábbi novellák esetében is, itt is találhatóunk irodalmi utalást más szövegekre, így például a *Galaxis Útikalauz stopposoknakra*, vagy éppen az egyik nyitó momentumot akár úgy is értelmezhetnénk, hogy a „hősünk” éppen szétapossa a Kafka *Átváltozásából* jól ismert „rovarunkat”. A végkifejlet bár kiszámítható, az óra ketyegéséhez hasonló széttagolódás mégis erőteljessé teszi.

A kötet következő novellája *A Második Megváltás*, amely két zsánerelemmel dolgozik, ebből az egyik az utópia, a másik az időutazás. Ez utóbbi kerül végeredményben főszerepbe, ugyanis a történet főhőse visszautazik az időben azért, hogy megalapozza a békés jövőt. A novella viszonylag egyszerű történetvezetése (nem bonyolódik paradoxonokba) teljesen érthetővé teszi számunkra a végzet állandóságát.

A *Vérbókrok* utolsó novellája a *Hatvannyolc* címet kapta. Ez a történet nélkülözi a korábbi játékosságát, és inkább történelmi megközelítésű. A novella lényegében II. Béla és feleségének története, illetve a király hatalmának megszilárdítását (az Aradi országgyűlés) eseményeit mutatja be. Mindezek mellett a dráma is szerepet kapott, a szerző ezt nagyon ügyesen megoldotta. Azt kell mondanom, hogy ez a tematika Patriknak nagyon jól áll, és remélhetőleg a jövőben fog még hasonló témájú írással jelentkezni.

A kötetet az *In Nomine* című kisregény zárja, amely szerintem a legerősebb szöveg a *Vérbókrokban*. A történet két szálon fut, ám ezek több ponton is kapcsolódnak egymáshoz. Két megközelítésből is értelmezhetnénk, az egyik az *Assassin's Creed* játékok dramaturgiája lehetne, míg a másik metaforikus tartalmat rejt. Az *In Nomine* egy nagyon jól megfogalmazott dráma köré épít, amely mind a két történetszálban megtalálható. A karakterek fejlődését is érzékletesen szemlélteti a szerző, az ok-okozati viszonyok pedig jól kidolgozottak.

Ahogy azt láthattuk, a kötet valóban teljesíti a fülszövegben megfogalmazott „ígéretét”. A szerző remekül ötvözi az elemeket, az egyes kulturális hagyományokat, a mítoszokat és babonákat, majd ezeket némiképp modernizálja és csavarint rajtuk. Véleményem szerint több hasonló jellegű kötetre lenne szükség az irodalomban, amely képes hasonló meglátásokkal, zsáner-összeolvasztásokkal dolgozni, bizonyítva azt, hogy a populáris és a szépirodalom bizony lehet egy kategória is. Tekintve, hogy csupán 300 példányban jelent meg, így annyit tudok tanácsolni, hogy aki meglát belőle egyet, szerezz be és olvassa. Baka L. Patrik irodalmi munkásságára a későbbiek során is érdemes lesz odafigyelni.